Sak 5.2

Uttalelser

-landsstyrets innstilling

Forsvar velferdsstaten – ingen aksept for fattigdom

Folketrygdens formål er å bidra til utjevning av inntekt og levekår over den enkeltes livsløp og mellom grupper av personer. Alders- og uførepensjoner og arbeidsledighetstrygd har sammen med familieytelser som barnetrygd, foreldrepermisjon og overgangsstønad, sammen med tjenester som barnehage, sykehjem og sykehus og utdanningsinstitusjonene gjort landet til et sted hvor sykdom, omsorg for andre eller alderdom ikke samtidig fører til fattigdom. Velferdsstaten har vært og må forbli grunnstenen i den norske samfunnskontrakten.

Velferdsstaten har høy oppslutning i befolkningen, men er likevel truet. Den ble bygget skrittvis, men står i fare for å avvikles på en tilsvarende måte. Mange små grep kan til sammen svekke grunnmuren i velferdsstaten.

Regjeringen har det siste året kuttet i overgangsstønaden. Dermed blir tilgangen på ytelser som skal gjøre det mulig å opprettholde en akseptabel inntekt for aleneforsørgere vanskeliggjort. Fra Sverige har vi sett hvordan nedbyggingen av ytelser har bestått i å snevre inn inngangsvilkårene for blant annet sykepenger. Solbergregjeringen innførte karensår for arbeidsavklaringspenger som førte mottakere over til økonomisk sosialhjelp, det siste sikkerhetsnettet mot nød. Det er avgjørende at den brede venstresiden står stødig som garantist for universell velferd framfor å adoptere høyresidens individualisering. Landsmøtet vil styrke folketrygden og motsetter seg endringer av folketrygden som kutter ytelser eller innsnevrer vilkårene.

Barnefattigdommen har økt de siste ti-årene. I 2000 var fire prosent av barn tilhørende en husholdning med vedvarende lav husholdningsinntekt, mens tallet i dag er over ti prosent. Landsmøtet krever derfor at regjeringen legger frem en plan for å avskaffe barnefattigdom innen 2028.

Kommunene står fritt til å la kommersielle aktører overta driften av offentlige tjenester. Høyre-styrte kommuner har satt sykehjem ut på anbud. I Oslo utgjør andelen nå over halvparten av den samlede kapasiteten. Våre kamerater i Fagforbundet har advart mot at ansatte taper lønn og pensjon og mot tap av personell. De ansatte har varslet om uverdige forhold for brukerne etter at de kommersielle aktørene har overtatt driften.

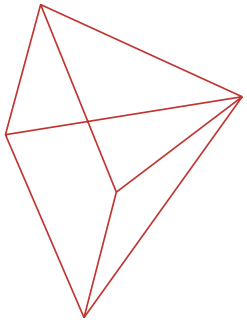
For få måneder siden ble det avdekket at tilbydere av kommersielle barneverntjenester har tilknytning til kriminelle miljøer. Forbundet har advart mot en slik utvikling når sårbare brukere settes ut på anbud. De samme forholdene er dokumentert også i Sverige. Landsmøtet krever derfor at all bruk av kommersielle tjenesteleverandører innen barnevern avvikles.

Økningen i bruken av private helseforsikringer har vært eksplosiv på hele 35 prosent de siste fem årene. Det utgjør en trussel mot prinsippet om at den enkelte skal motta hjelp ut i fra behov og ikke betalingsvilje. De undergraver det mest universelle prinsippet for helsehjelp og fører til at tilliten til helsevesenet svekkes. Landsmøtet mener at private helseforsikringer må underlegges en omsetningsavgift som reelt begrenser omfanget og bidrar til lik tilgang på helsehjelp.

Undersøkelser viser at tilliten til velferdsstaten er synkende i befolkningen. Tillitstapet henger sammen med underfinansiering, privatisering av tjenester, lange ventetider og et ensidig fokus på trygdeytelser som et onde fremfor et gode for befolkningen. Tilliten til velferdsstaten må gjenreises. Da må ytelsene opp til et nivå som gjør det mulig å leve fullverdige liv.

Vi bor i et rikt land. Denne rikdommen må fordeles til det beste for innbyggerne.
Det eneste vi ikke har råd til i dette landet er fattigdom.

Motstand mot fascisme – Fagforeningene slår tilbake!

Når høyreekstreme og antidemokratiske krefter er på frammarsj, må svaret fra fagbevegelsen og offentlig sektor være styrket, kollektiv motstand. Vårt motsvar til fascisme er å organisere seg i fagbevegelsen til kamp for solidaritet, felleskap og velferdsstat.

Sammen må vi nå forsvare viktige pilarer i demokratiet vårt. Vi, fagforeningene, er som grasrotbevegelser den største motkraften til fascismen. NTL vil være tydelige på våre standpunkt og aktivt organisere flere bak våre flagg og faner.

Statsforvaltningen er en avgjørende del av rettsstaten og en samfunnskritisk funksjon i et velfungerende demokrati. Sammen må vi holde faner høyt for ansvarlige og redaktørstyrte medier og bidra til et offentlig ordskifte preget av kunnskap, sannhet og solidariske verdier. Gode offentlige tjenester som fellesskolen, lik rett til utdanning og forskning er i tillegg til et sterkt sivilsamfunn, viktig for vår felles motstandskraft.

Som tillitsvalgte har vi et særlig ansvar for å bygge kultur og arbeidsmiljø som bidrar til å bekjempe rasisme, sexisme, homofobi og ekstremisme. Gjennom å jobbe mot økende forskjeller, all diskriminering og kjempe for at tilliten mellom folk ikke får forvitre, slår vi tilbake mot gryende fascisme. Vi godtar ikke høyreekstreme bevegelser og pengesterke aktører som undergraver folkestyret, angriper minoriteter og bruker vold og hatretorikk for å fremme sine mål. Vi vil forsvare både velferdsstaten og verdiene som ligger til grunn for den mot slike angrep.

Sammen med andre forbund i Norge, men også gjennom internasjonale samarbeid, skal vi fortsette å ta ansvar for å bygge tillitsbaserte, inkluderende og likestilte samfunn, og bruke vår samlede kampkraft til å stå opp for rettferdighet, menneskeverd og et demokratisk styresett.

Styrk tariffavtalene

Fagbevegelsen er arbeidsfolks viktigste verktøy i kampen for velferdsstaten. NTL vil bygge et mer demokratisk samfunn som setter menneskenes livskvalitet og naturens bæreevne foran kapitalens krav om stadig økende avkastning.

Tariffavtaler er avgjørende for å etablere et partsforhold og en rettferdig fordeling av verdiskapninga. Utformingen av tariffsystemene har stor betydning for maktforholdene mellom arbeidstaker og arbeidsgiver og for arbeidstakernes kollektive rettigheter.

Gjennom fagorganisering kjemper ansatte også for medbestemmelse på egen arbeidsplass enten de jobber i offentlig eller privat sektor. Dette er en kamp om frihet. Frihet fra å bli tvunget til å innordne seg, frihet over egen arbeidshverdag, frihet fra å være avhengig av arbeidskjøper.

Under de åtte årene med Solbergs høyreregjering brukte daværende KDD sin rolle som arbeidsgiver til å svekke kollektive avtaler, fragmentere staten og individualisere rettigheter. NTL registrerer at regjeringsskiftet ikke medførte vesentlige endringer i denne politikken.

Tyngdepunktet i statens tariffpolitikk er nå forskjøvet fra det kollektive og til det individuelle. Det vil føre til enda større ulikhet mellom de statsansatte og at forskjellene mellom virksomhetene i staten vil øke. Utviklingen i staten med individualisering av lønnsfastsettingen er et angrep på det organiserte arbeidslivet som vi ikke kan godta som en permanent ordning.

I andre sektorer svekkes tilknytningen til arbeidslivet, med omfattende bruk av midlertidighet, deltidsarbeid, innleie og arbeid via digitale plattformer. Samtidig erfarer vi at det nytter å kjempe. Når vi står sammen i kampen får vi resultater. Det nyeste eksemplet er tariffavtalen vi fikk på plass i Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) etter nesten ti års iherdig arbeid fra medlemmer, lokale tillitsvalgte og hele forbundet og LO i fellesskap.

Vi har lykkes med å få lønnsvekst til de aller fleste i årets lokale lønnsforhandlinger i det statlige tariffområdet. Vårt arbeid for en rettferdig lønnsfordeling påvirker resultatene i alle lønnsforhandlinger der NTL-ere sitter ved bordet. NTL vil forsvare våre tariffavtaler, jobbe for å forbedre dem og kjempe for å opprette nye. Både arbeidsgiversiden og partene på arbeidstakersiden må ta et større ansvar for å sikre at alle kan ta del i verdiskapningen. Verken i staten eller i andre tariffområder klarer man å sikre rettferdighet hvis makt skyves bort fra partene og til den enkelte leder.

NTLs landsmøte krever at regjeringen bruker resten av inneværende periode som arbeidsgiver i staten til å vise vei mot et bedre organisert arbeidsliv i tråd med den norske modellens verdier og mål.

Totalberedskap i totalforsvarsåret

For å ruste samfunnet mot akutte kriser, og ikke minst for framtidens sammensatte utfordringer, trenger vi et sterkt, offentlig beredskapsapparat med tilstrekkelige ressurser, kompetanse og kapasitet til å håndtere både kriser, uønskede hendelser og et sammensatt risikobilde.

NATOs nye mål for byrdefordelingen blant medlemsland er at 5% av BNP skal gå til forsvars-relaterte formål. Forsvarsbudsjettet er tredoblet de siste seks årene. For Norges del vil flere sammensatte krisesituasjoner kreve tett samarbeid mellom Forsvaret og det sivile samfunnet. Det er derfor viktig for NTL at en stor nok andel går til sivile formål, som bidrar til å styrke total-forsvaret. NTLs landsmøte har store forventninger til regjeringens varslede langtidsplan for sivil beredskap. Vi legger til grunn at en uavhengig forvaltning, en rettferdig rettsstat og forsvaret av demokratiske verdier er tema for langtidsplanen. For beredskapen har det betydning at forsvars-midlere brukes på defensive heller enn offensive midler/våpensystemer.

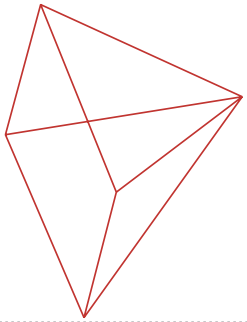
NTLs landsmøte har også tydelige forventninger til regjeringen og flertallet på Stortinget som forhandler om statsbudsjett. Totalforsvaret er avhengig av en velfungerende velferdsstat og det må ikke kuttes i annen beredskap for å gjøre innkjøp til Fforsvaret. Totalforsvaret avhenger av nok folk på jobb i hele landet. Det er avgjørende for å bygge god totalberedskap og for å trygge velferden gjennom hele krisespekteret.

Den sivile beredskapen som skal understøtte forsvaret er en helt grunnleggende del av total-forsvaret. Da er forutsigbar finansiering av virksomheter i den sivile beredskapen like viktig som finansieringen av virksomheter i forsvarssektoren.

NTLs landsmøte vil derfor understreke viktigheten av

- forutsigbar finansiering av alle virksomheter som sammen utgjør totalforsvaret
- at Sivilforsvaret, med sin desentraliserte struktur videreutvikles som statens forsterknings ressurs og en sentral aktør i den nasjonale beredskapen
- behovet for å styrke den digitale motstandskraften og sikre nasjonal kontroll over kritisk digital infrastruktur.
- at tillitsvalgte tas med i beredskapsplanleggingen - totalberedskap er ikke en skrivebords-øvelse på toppen av virksomhetene
- at det settes av tid og ressurser til øvelse og forebygging – alle må vite hvilke oppgaver de skal løse i en krisesituasjon, og ikke minst være trygge på sin egen mulighet til å løse disse
- at forsvarsbudsjettet disponeres på en slik måte at det fører til beroligelse og de-eskalering av det internasjonale konfliktnivået

Uten medbestemmelse, ingen kunstig intelligens!

I følge regjeringen skal 80 prosent av statlige virksomheter bruke kunstig intelligens før året er omme. For få år siden viste Riksrevisjonens til at mangelen på kunnskap, åpenhet og forklarbarhet i arbeidet med kunstig intelligens gir risiko for at de etiske prinsippene for kunstig intelligens ikke etterleves.

Medbestemmelse over planlegging, anskaffelse og bruk av kunstig intelligens er et viktig premiss for å sikre at forvaltningsprinsippene etterleves også i fremtiden. Forvaltningens verdier; demokrati, rettssikkerhet, faglig integritet og effektivitet endres ikke av ny teknologi. Heller ikke kravene til kontradiksjon, saklighet, etterprøvbarhet og likebehandling endres av nye KI-verktøy. Derimot trues alle disse verdiene når vi ikke har kontroll på hva som foregår i algoritmene i de store språkmodellene/KI som regjeringen krever at offentlig ansatte skal bruke. Den økende avhengigheten av store internasjonale teknologiselskaper understreker behovet for å bygge opp egen kompetanse og kapasitet i offentlig sektor, slik at vi får større kontroll over teknologien.

Dersom innbyggerne mister tilliten til forvaltningen, dens virkemåte og dens avgjørelser er velferdsstaten truet.

Vi har et avtaleverk som skal sikre en demokratisering av arbeidslivet. Partene i arbeidslivet har inngått avtaler om medbestemmelse og medvirkning ved anskaffelse og drift av nye systemer. Hovedavtalen i staten har en egen bestemmelse for kunstig intelligens. .

Men uten etterlevelse fra arbeidsgiversiden er disse bestemmelsene sovende. For mange tillits-valgte mottar ikke informasjon de har krav på fra arbeidsgiver, og det er for få reelle drøftinger ved planlegging, anskaffelse og bruk.

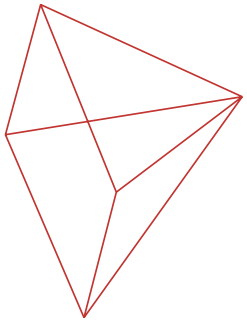
Uten medbestemmelse risikerer vi at systemer brukes å overvåke arbeidsinnsats og vi risikerer at systemer innføres uten den nødvendige faglige forankringen som sikrer en forsvarlig bruk. Det første undergraver de ansattes tillit til arbeidsgiver, det siste innbyggernes tillit til forvaltningen. Landsmøtet advarer på det sterkeste mot en slik utvikling.

Landsmøtet krever at digitaliserings- og forvaltningsministeren:

- pålegger virksomhetene i staten å rapportere på hvordan Hovedavtalen og arbeidsmiljølovens krav er oppfylt ved planlegging, anskaffelse og bruk av nye systemer
- setter av tilstrekkelige ressurser for å sikre medbestemmelse over KI i virksomhetene
- forbyr virksomhetene å benytte KI til automatisert kontroll, overvåking eller rangering av ansatte
- pålegger virksomhetene i staten å rapportere på hvordan Hovedavtalen og arbeidsmiljølovens krav er oppfylt ved planlegging, anskaffelse og bruk av nye systemer
- sikrer at skolering om KI og dets påvirkning på arbeidsforhold, personvern og forvaltnings-prinsipper tilbys alle tillitsvalgte og arbeidstakere

Utvikling forutsetter medbestemmelse!

En mindre oljeavhengig økonomi!

Den norske velferdsstaten, våre lokalsamfunn og mange arbeidsplasser lener seg på og er avhengig av inntektene fra petroleumssektoren. For å minske sårbarheten for samfunnet og øke tryggheten for innbyggerne gjennom det grønne skiftet må økonomien få flere bein å stå på. Velferdsstaten vår er ikke, og kan ikke være, en konjunkturutsatt struktur. Det er usikre tider, og krig både i Ukraina og Midtøsten, blant annet med stengingen av Hormuz-stredet, gjør at flere land ser viktigheten av å omstille seg bort fra olje.

Prognoser fra flere aktører viser tydelig etterspørselen etter fossil energi vil reduseres fram mot 2050 og merkbart allerede fra 2030. Flere av Norges viktige markeder har høye ambisjoner for omstilling.

NTLs landsmøte mener det er stor sannsynlighet for at norsk sokkel, med sine høye produksjonskostnader er utkonkurrert på pris før vi har kommet til den siste dråpen olje, selv om sterke premissleverandører legger til grunn at den siste oljen som pumpes opp i verden, skal være norsk.
For å sikre verdiskaping og inntekter til velferdsstaten, sysselsetting og trygghet for innbyggere og arbeidstakere, må den norske økonomien, samfunnet og arbeidslivet omstilles til å bli mindre avhengig av inntektene og verdiskapingen fra petroleumssektoren. Da er det helt nødvendig med en helhetlig tilnærming til omstillingen som ser alle sektorer i sammenheng, både offentlig og privat.

Omstillingen må bygges på kompetansen som norske arbeidsfolk allerede har, og ikke minst skje gjennom godt partssamarbeid og medbestemmelse.

NTLs landsmøte ber derfor om:

- at regjeringen venter på rådene fra sin egen omstillingskommisjon før den nye petroleumsmeldingen legges fram for Stortinget
- en troverdig plan for hva vi skal leve av etter olja. Planen må være bredere enn Energidepartementets ansvarsområde

Fritt Palestina – stopp Israels folkemord!

NTLs landsmøte krever handling mot Israels folkemord på det Palestinske folk. NTL og LO er en del av en stor, internasjonal solidaritetsbevegelse. Vi vil alltid stå opp mot undertrykkelse og brudd på menneskerettighetene.

NTLs landsmøte fordømmer på det sterkeste Israels krigshandlinger, og krever politisk handling og internasjonalt samarbeid for å stoppe krigen på Gaza og Israelsk bosettervold på Vestbredden. Løsningen må være en demokratisk to-statsløsning med Palestina som en egen stat innenfor grensene fra 1967.Israels folkemord på Palestinerne, folkerettsbrudd og aggresjon mot andre naboland som Libanon, må stoppes. Verdenssamfunnet må gjennom alle fredelige virkemidler, diplomatiske og økonomiske, kreve at aggresjonen opphører. Norge må gjøre mer.

De siste årene har vi sett en aggressivitet fra Israel mot det palestinske folket som ryster oss dypt. Gazastripen ligger i ruiner. Bosettervolden på Vestbredden eskalerer. Folk blir drept, trakassert og fordrevet fra hjemmene sine på brutalt vis. Uten konsekvenser for de skyldige. Mennesker og lokalsamfunn utryddes. Verdenssamfunnet viser total handlingslammelse. Folkeretten er ikke noe man kan velge å forholde seg til når det passer. Den kan ikke velges bort, og alle brudd på folkeretten må få konsekvenser.

NTLs landsmøte slutter seg til uttalelsen som LO-kongressen vedtok i 2025, men ønsker et tydeligere press overfor norske myndigheter og andre internasjonale samarbeidspartnere. Sammen med LO vil vi arbeide for at Norge tar initiativ til en internasjonal økonomisk boikott.

NTL vil også støtte en bred kultur-, sports- og akademisk boikott av israelske institusjoner og andre aktører. NTLs landsmøte mener at regelverk og praksis for offentlige anskaffelser må skjerpes slik at selskaper som bidrar til okkupasjon og krig utestenges fra anbudsprosesser.

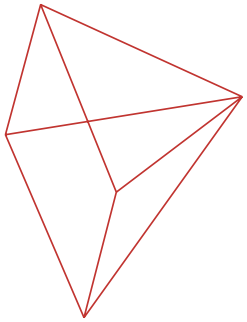
Det norske oljefondet er verdens største statlige investeringsfond, og investeringene påvirker mennesker, selskaper, markeder og natur globalt. Dette gir Norge et særlig ansvar for å sørge for at fondet ikke bidrar til menneskerettighetsbrudd, krigsforbrytelser, miljøødeleggelser eller økt konflikt, men heller fremmer en utvikling som er bærekraftig, fredelig og rettferdig.

Høsten 2025 vedtok Stortinget å sette Etikkrådets anbefalinger om observasjon og utelukkelser på pause inntil et offentlig utvalg nedsatt av Finansdepartementet hadde gjennomgått det etiske rammeverket for Oljefondet. Dette skaper stor usikkerhet om hvordan viktige etiske hensyn vil bli ivaretatt fremover.

NTLs landsmøte krever:

- ekte våpenhvile, at gisler og vilkårlig fengslede palestinere løslates, og at helt nødvendig nødhjelp, vann, drivstoff, medisiner og medisinsk utstyr kommer inn til sivilbefolkningen på Gaza
- at oljefondet etiske rammeverk ikke svekker fondets etiske standarder og at den er i samsvar med Norges folkerettslige forpliktelser
- at Israel må finansiere gjenoppbygningen av Gaza
- at Norge må lede an i arbeidet for at personer mistenkt for krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten etterforskes og straffeforfølges

Solidaritet med Ukraina – forsvar for frihet, demokrati og folkerett

NTL uttrykker sin uforbeholdne støtte til Ukrainas befolkning i deres kamp for fred, frihet, selvstendighet og demokrati.

Russlands ulovlige og uprovoserte angrepskrig mot Ukraina er et grovt brudd på folkeretten, FN-pakten og grunnleggende demokratiske prinsipper. Krigen har påført millioner av mennesker enorme lidelser gjennom tap av liv, ødelagte hjem, ødelagt infrastruktur og tvungen flukt. Samtidig utfordrer den den internasjonale rettsorden som skal beskytte staters suverenitet og folks rett til selv å bestemme sin framtid.

Ukrainas kamp handler ikke bare om landets territorielle integritet. Den handler også om forsvar av demokrati, menneskerettigheter og retten til å leve i fred uten frykt for militær aggresjon. Når disse verdiene utfordres, angår det alle som ønsker et samfunn bygget på frihet, rettssikkerhet og internasjonalt samarbeid.

Som fagforening bygger NTL på verdier som solidaritet, demokrati og internasjonalt samarbeid. Vi står sammen med ukrainske arbeidstakere, deres fagforeninger og sivilsamfunnet som under svært krevende forhold jobber for å opprettholde demokratiske institusjoner, arbeidslivsrettigheter og grunnleggende samfunnsfunksjoner.

Ukrainas kamp er også vår kamp.

NTL :

- at Norge må lede an i arbeidet for at personer mistenkt for krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten etterforskes og straffeforfølges
- fordømmer Russlands angrepskrig mot Ukraina
- krever at Russland trekker sine styrker ut av ukrainsk territorium
- uttrykker solidaritet med Ukrainas befolkning og ukrainsk fagbevegelse
- støtter fortsatt norsk politisk, humanitær, økonomisk og militær støtte til Ukraina
- oppfordrer internasjonal fagbevegelse til å styrke samarbeidet med og støtten til ukrainske arbeidstakere og fagforeninger

Solidaritet kjenner ingen grenser. NTLs landsmøte står sammen med Ukrainas folk i kampen for fred, frihet, demokrati og respekt for folkeretten

Lufthavnene er mer enn transportknutepunkter

NTL slår fast at luftfarten i Norge er samfunnskritisk infrastruktur. Hensynet til sikkerhet, beredskap, tilgjengelighet, bosetting og robuste fagmiljøer må veie tyngre enn kortsiktige økonomiske gevinster. NTL krever at det legges en tydelig føre-var-tilnærming til grunn ved alle framtidige vurderinger av flyplass- og rutestrukturen i Norge.

NTL vil understreke at lufthavnene er langt mer enn transportknutepunkter. De er en del av landets kritiske infrastruktur og har avgjørende betydning for helse- og pasienttransport, redningstjeneste, krisehåndtering, næringsliv, bosetting, regional utvikling og forsvarsrelaterte behov. Flyplasstrukturen er også viktig for å opprettholde viktige kompetansemiljøer, både i privat og offentlig sektor, men også innen luftfarten. Disse samfunnsverdiene lar seg ikke måle gjennom tradisjonelle kostnads- og nyttevurderinger.

Norge kjennetegnes av store avstander, krevende værforhold og begrensede alternative transportmuligheter. Vi ser økende behov knyttet til forsvar og totalberedskap. Denne totaliteten viser at det er avgjørende å opprettholde en robust lufthavnstruktur som sikrer samfunnets evne til å håndtere kriser, alvorlige hendelser og ekstraordinære situasjoner.

Eventuelle strukturendringer må behandles som en del av en helhetlig nasjonal transport- og beredskapspolitikk, blant annet gjennom arbeidet med Nasjonal transportplan. FOT-kontraktene har en varighet på fem år, og for hver kontraktsprosess oppstår det en diskusjon om lufthavnstrukturen på kortbanenettet. Dette skaper en betydelig usikkerhet for lokalsamfunn, innbyggere, næringsliv og ansatte og kan bidra til at bedrifter og organisasjoner ikke våger å etablere seg i distriktene eller flytter derifra.

Befolkningen og næringslivet behøver og fortjener en forutsigbar planleggingshorisont for bosetting og næringsutvikling!

NTL LANDS-MØTE 2026